

Predrasude o inkluziji u nastavi

Inkluzija je pedagoško-humanistički reformski pokret koji teži ravnopravnosti svakog djeteta i osiguravanju uvjeta u školi koji omogućavaju optimalan razvoj u skladu sa mogućnostima.

Predrasude o inkluziji u nastavi

Humanost je osobina čovjeka. Barem bi tako trebalo biti. Čovjek je ipak, svojom ljudskom prirodom sklon diskriminaciji. „Jednak traži društvo jednakog“, kaže Legrand u svojoj raspravi o moralnoj izobrazbi. Otuda proces inkluzije u obrazovanju postaje teži. Zbog toga se javljaju mnoge predrasude o **inkluzivnom obrazovanju**. Predrasuda jeste sud o nečem stvoren unaprijed, bez provjeravanja, bez dovoljnoga ili kritičkoga poznavanja predmeta, zasnovan na društveno ukorijenjenim nazorima i autoritetima.

Pripremajući se za izlaganje o ovoj temi postavila sam sebi pitanje: da li je potrebno razmatrati predrasude nastavnika, učenika ili roditelja? Tad sam postala svjesna obima ovog prisutnog problema jer je ovo pitanje sugeriralo na kompleksnost problema predrasuda u inkluzivnom obrazovanju, stoga jer su predrasude prisutne na tri nivoa:

- predrasude nastavnika,
- predrasude učenika-vršnjaka,
- predrasude roditelja,

a praksa je pokazala da postoje i predrasude djece sa posebnim potrebama o vlastitim mogućnosima (koje su najčešće rezultat ranije navedenih predrasuda). Djelovanje je osnovni **ključ** uspjeha. Da bi inkluzivno obrazovanje bio uspješan proces mi moramo imati na umu misao da stvari ne postaju lakšim, već mi postajemo bolji.

Predrasude nastavnika

Moje dosadašnje radno iskustvo u deset različitih škola kao pedagoga pokazalo je da razbijanje predrasuda o učenicima i djeci sa posebnim potrebama, kao i o njihovim roditeljima, leži u moći nastavnika.

Haim Ginott je sjajno zabilježio:

"Došao sam do zastrašujućeg zaključka da sam ja odlučujući element u učionici. Moj lični pristup stvara klimu. Moje dnevno raspoloženje stvara vrijeme. Kao učitelj, ja posjedujem ogromnu snagu da učinim dječiji život jadrnim ili radosnim. Mogu biti alat za torturu ili instrument inspiracije. Mogu poniziti, oraspoložiti, povrijediti ili izliječiti. U svim situacijama, moj odgovor odlučuje da li će kriza eskalirati ili ne i da li će dijete biti humanizirano ili ne."

Problemi sa kojima se nastavnici suočavaju sastoje se u:

- neadekvatnoj pripremljenosti nastavnika koji na svom dodiplomskom studiju nisu imali sadržaje o djeci s posebnim potrebama;
- neopremljenost škola sa učilima,
- nastavnim pomagalicama, stručnom literaturom;
- nedostatak bilo kakve stručne pomoći;
- prezahtjevni nastavni planovi i programi;
- nezadovoljstvo sa udžbenicima;
- veliki broj učenika u razredu;
- nepoštovanje donešenih zakona (kao što je neophodna pomoć stručnjaka-specijalnih edukatora, logopeda, u neposrednom odgojno-obrazovnom radu).

Iz navedenih problema proizlazi glavna predrasuda koja je početni kotao svih drugih: **inkluziju je teško ili nemoguće implementirati**. Moguća rješenja koja će razbiti predrasudu i stvoriti vjeru u uspjeh daje mr. sci. **Vesna Varunek**, prva magistrica inkluzivnog obrazovanja u BiH:

"Djeca sa posebnim potrebama imaju pravo pohađati redovnu nastavu, ali tome se opiru naše predrasude. Proći će puno vremena od onog kategoričkog ne, do prihvatanja drugih i drugačijih. S druge strane, učitelji koji rade sa djecom sa posebnim potrebama u školama, nisu dovoljno educirani ni obučeni za takav rad, a nisu ni dovoljno plaćeni niti imaju bilo kakvu potvrdu i priznanje svoga rada. Smatram da bi uvođenje licenciranja nastavnika od nezavisne komisije moglo da riješi ove propuste, jer bi, primjerice, svakih pet godina učitelji imali potrebu da uče i polažu ispite, da bi zadržali licencu za rad sa djecom sa posebnim."

Dakle, osigurajmo nastavnicima edukaciju, materijalne i tehničke mogućnosti kako bi izašli iz kruga predrasuda nastavnik-učenik-roditelj-djeca sa posebnim potrebama.

Predrasude učenika-vršnjaka

Socijalizacija je primarni cilj inkluzije, jer čovjek je društveno biće. Djeca sa posebnim potrebama suočavaju se sa neprihvatanjem grupe vršnjaka jer ih vršnjaci doživljavaju kao drugačije zbog hendikepa koji imaju.

Kako smo ranije naveli, **Legrand** je ustvrdio da:

"Jednak traži društvo jednakoga",

te zbog toga djeca sa posebnim potrebama nisu prihvaćena.

Ova vrsta diskriminacije posebno je opasna jer ostavlja duboke emocionalne posljedice na život svakog čovjeka.

Odbačenost destabilizira našu potrebu za pripadanjem, što je prema **Maslow-u** treća po redu među temeljnim ljudskim potrebama.

Istraživanja uz pomoć **MRI** (funkcionalne magnetske rezonance) pokazuju da se u mozgu aktiviraju ista područja kada proživljavamo osjećaj odbačenosti i tjelesnu bol.

Zbog toga odbačenost toliko boli, jer naš mozak odgovara na odbačenost jednako kao i na tjelesnu bol.

Da bismo otklonili predrasude učenika-vršnjaka potrebno je da nastavnici i pedagoška služba škole rade na razvijanju empatije.

Osjećaj empatije najviše će doprinjeti razbijanju predrasuda, taj posao posebno treba da realizuju pedagozi kroz radionice i vježbe na časovima odjeljske zajednice.

Predrasude roditelja

Roditelji se također suočavaju sa vlastitim predrasudama, koje se odnose na brigu oko uspješnosti inkluzije. Vrlo često, samo kao pedagog, bila sam suočena sa **nepovjerenjem roditelja** u proces inkluzije. Roditelji smatraju da se njihova djeca neće uspjeti socijalizovati niti integrirati.

Zbog ove predrasude, roditelji odbijaju kategorizaciju vlastite djece, jer ne žele da, i pored značenja i cilja inkluzije, **ne vjeruju u uspješnost iste**.

Vrlo malo je organizovano *edukacije za roditelje* djece sa posebnim potrebama, ali osim edukacije, potrebna je i *pomoć i razumijevanje*. Za početak, obrazovne ustanove bi trebale organizovati predavanja za roditelje o potrebi, značaju i cilju inkluzije.

Predrasude djece sa posebnim potrebama

Na kraju, suočavamo se sa **predrasudama** koje predstavljaju najveći problem u procesu inkluzije. Predrasuda onih kojih se to tiče – **djece sa posebnim potrebama**. Na stvaranje predrasude o vlastitim mogućnostima djeca utiču predrasude tri ranija subjekta, ali najvećim dijelom predrasude vršnjaka.

Djeca sa posebnim potrebama se često osjećaju odbačenim. U osnovi osjećaja odbačenosti je osjećaj manje vrijednosti. Zbog toga je važno raditi na povećanju osjećaja osobne vrijednosti, ali sa uravnoteženim egom.

Testiranja su pokazala da Tylenol (paracetamol) – analgetik (sredstvo za smanjenje tjelesne boli) pomaže kod umanjivanja emocionalne boli. Takav osjećaj utječe na **samopouzdanje** koje se gubi. Istraživanja su pokazala da se motivacija pojedinca povećava što je osjećaj uspjeha veći.

Ali, **uspjeh u učenju** teško je postići sa manjkom samopouzdanja. Otuda proces inkluzije postaje teži, jer oni kojih se tiče postaju indiferentni. Ljudi bez samopouzdanja su puno više orijentirani na svoje neuspjehe i mane, nego na snage i uspjehe.

Ne možemo razbiti predrasude djece sa posebnim potrebama sve dok ne razbijemo predrasude tri ranija subjekta: **nastavnika, vršnjaka i roditelja**.

Kako je rekao Einstejn "Teže je razbiti predrasude nego atom", ali mi moramo znati da je djelovanje osnovni ključ uspjeha.

Zaključak

Humanost je osobina čovjeka. Barem bi tako trebalo biti. Čovjek je, ipak, svojom ljudskom prirodom sklon diskriminaciji. „Jednak traži društvo jednakog“, kaže **Legrand** u svojoj raspravi o moralnoj

izobrazbi. Otuda, proces inkluzije u obrazovanju postaje teži. Zbog toga se javljaju mnoge predrasude o inkluzivnom obrazovanju.

Kada govorimo o predrasudama inkluzije u nastavi, tada razmatramo predrasude tri subjekta: nastavnika, učenika-vršnjaka, roditelja i same djece sa posebnim potrebama.

Da bismo otklonili predrasude učenika-vršnjaka, potrebno je da nastavnici i pedagoška služba škole rade na razvijanju empatije. Osjećaj empatije najviše će doprinijeti razbijanju predrasuda. Taj posao posebno treba da realizuju pedagozi kroz radionice i vježbe na časovima odjeljske zajednice.

Na kraju, imajmo na umu priču o nestašnoj djevojčici: majka je svojoj kćeri jedne prilike prigovorila nestašluk, rekavši joj:

„Kada ćeš biti kao sve druge djevojčice!?”

Djevojčica je odgovorila:

“Ali svijet je pun drugih djevojčica.”

IZVORI:

Inkluzija u školstvu Bosne i Hercegovine: Zbornik radova; Maj 2003. God, Sarajevo

[Link](#): 1

Collections

Autorski tekstovi